

F R I T T L A N D

Nr. 23 - 2. årg.

Fredag, 23. februar 1945.

TANKER OM BEFRIEISEN.

3. Arbeidslivet.

Streks befrielse kommer reiser det seg et livsviktig spørsmål: hvorledes skal arbeidslivet komme i gang igjen. Vi vil ikke, vi kan ganske enkelt ikke begynne med stor arbeidsløshet. Dessuten er forsyningsspørsmålet avhengig av løslingen, enten det nå gjelder produksjon for hjemmemarkedet eller eksport. I dag er minst 150.000 personer direkte beskjoftet hos tyskerne, for en meget vesentlig del i uproduktivt arbeid. De vil med et slag bli ledige; hvis de da ikke er blitt det på forhånd; noe som i ganske stor utstrekning vil være tilfelle. Hvorledes vil vår industri evne å suge opp all denne arbeidskraft. Selv om den ikke fødelagges i særlig større utstrekning enn allerede gjort, kan den bare ta i bruk en brøkdel av de ledige nevner. Den vil dels mangle råstoffer, dels drivkraft, (kull).

Vi står her overfor et problem, som bare kan løses gjennom plan og organisasjon. Staten må gripe inn. Vi må alle være klar over problemet og bevisstheten om viljen til å løse den. Det kan settes offentlige arbeider i gang. Det er mange brannotter som skal ryddes opp, byer skal bygges, eldre veier skal repareres og nye skal bygges. Men alt krever planlegging og organisasjon.

Ordringen av problemet blir den nyorganiserte regjeringens første oppgave. Det vil derfor være livsviktig å få statsapparatet i normal gjenge så snart som mulig. Jo før dette kan skje, jo hurtigere kan de nødvendige planer legges og de nødvendige tiltak gjøres. De som vil bruke situasjonen til i politiske kamper å løfte sårmeninger på det økonomiske og sosiale område kjemper en kjemp i hjellet på arbeidsløsheten. Men samtidig er det umulig å få arbeidslivet i gang på en slik måte at ingen har berettiget grunn til å mistenke riksstyret for ikke å beskytte alle interesser. Aller minst må de befolkningslag, som arbeidsløsheten treffer med størst tyngde, kroppsarbeideren, få grunn til å være mistillit. Dette tilsier ikke alene at vi må bygge statslivet på det sikre grunnlag: Eidsvoldsgrunnloven av 17. mai 1814 med senere konstitusjonelle tillegninger, men også at den nye regjering dannes på den bredest mulige basis, slik at alle sosiale eller politiske oppfatninger, som anerkjenner dette grunnlag, såvidt gjørlig gis plass i styret. Dette vil være av avgjørende betydning for roen, tilliten og gjenoppbyggingsarbeidet. Hva mistro og manglende tillit kan føre til så vi i Hellas.

Kr. 100.000.

"Dødslands" fremmelige melersvern har tydensynlig gitt vår hjemlige diktatorspire klar beskjed om at det ikke vil værke nye titler e.l. for sabotasjen i Norge opphører. "Det nye Norges" penneknekter har i den anledning fått i oppdrag å male fandan på veggene i en sabotørs skikkelse. De "norske" aviser anstrenger seg daglig for å innbille sine lesere at det er norske interesser som lider under sabotasjen. Disse "norske" interesser må i tilfelle være knyttet til den tyske krigsmaskin. For det er den sabotasjen rammer og tilfører følelige skader. At sabotørene sender et tysk bensin- eller oljelager i luften, betyr det samme som at tyske fly ikke kommer i luften. Intet viser tydeligere tyskenes skrikende mangel på bensin enn russernes erobring av nesten 800 fly på bakken under den siste ukes offensiv i øst. Det "norske" politidepartement står maktløs overfor sabotørene, men Quisling har fått en kraftig refselse og setter nå sin lit til pergamentiske angivere. Kr. 100.000 cash, skattefritt, for opplysninger som kan føre blodhundene ut av tåken. Selvfølgelig utvises det fra politiet

side "streng diskresjon", "streng fortrolighet" etc. overfor eventuelle angivere. Vi tillater oss å spå at det "norske" politi fortsatt vil vakle om i tåken med seddelbunken som en møllestet om halsen. Deres siste håp er den fast ansatte stab av angivere som i lørdertid skrumper inn fra uke til uke. Den norske hjemrefront krever at disse usle individer betaler sin blodgjeld til det land de så skammelig har forrådt - med livet.

NORGESNYTT.

Det er tegn som tyder på at jakten på unge gutter skal begynne igjen. For ca. 1 uke siden ble det arrestert en hel del unge gutter på Ringen Kirke. Det berettes om lignende arrestasjoner på Vålerenga. -

Beretningene om frontkjempernes nærjinger blir stadig hyppigere. Forleden arresterte statspolitiet en frontkjemper mistenkt for mord på en sarsborgmann. De to skulle til en hytte et stykke inn i Nordmarka, men sarsborgmannen ble skutt ved Voksenkollen. Frontkjemperen forsøkte seg med en forklaring om at andre skulle ha skutt på dem, men siden han er arrestert, kan vel ikke statspolitiet ha trodd den historien. -

Som man vil huske forsøkte Roald Dysthe seg på en palassrevolusjon innen H.S. Han hadde tysk bistand. Men en fører er en fører og den slags er farlig. Dysthe måtte ikke tro at det hjalp med tysk bistand. Partidomstolen trådte sammen, Dysthe ble dømt til livsvarig fengsel. Og nå er Dysthe på fri fot igjen. Det hjelper hverken med fører eller partidomstol når anklagede har mektige tyske venner. -

En mann av byen våknet forleden natt ved at det sto en tysk marfingest over ham, fattet med en revolver og forlangte penger. Mannen visste ikke bedre enn å finne sin lønnebok, men der var ikke nok. Og resultatet var at mannen ble så skamløst at han måtte på sykehus. - Fra Vrødal meldes det at uniformerte tyskere truer seg til poteter. På anmodning nekter de å legitimere seg, så det dreier seg sannsynligvis om helt ulovlige private transaksjoner.

UKEOVERSIKT.

Det mest oppsiktsvekkende ved situasjonen er i grunn det som ikke skjønner: At en tysk motoffensiv mot russerne er uteblitt. De russernes første verdige offensivbølge ebbet ut for en 2-3 uker siden sto de med sterkt utsatte flanker både mot nord og sør, og må ha hatt meget anstrengte forsyningslinjer etter den voldsomme frammarsj på sentralavsnittet. For tyskerne måtte det være dobbelt grunn til å forsøke en motoffensiv, for deres største fordel i den nåværende situasjon med to frodråkrigen er muligheten for å operere på de indre linjer, det vil si riske å konsentrere styrker på det ene eller det annet frontavsnitt og rette kraftige slag mot en motstander ad gangen. Dette kunne de nå så meget lettere ha gjort som de neppe hadde å frykte en virkelig storoffensiv fra vest end; dertil var årstiden for ugunstig og virkningene av det tyske motstøt i Ardennene satt ennå til en viss grad igjen og hadde sinket de alliertes oppmarsj.

Når en motoffensiv tross dette er uteblitt, er det et avgjørende vitnesbyrd om hvor svekket tyskerne er. De har riktignok satt inn motstøt på enkelte avsnitt, i Pommern ved Stargard, ved Meisse og i Slovakia. Men det er lokale operasjoner som har gitt små eller ingen resultater. Grunnen er først og fremst at tyskerne er underlegne både i antall og materiell. Dessuten når de ikke over et transportapparat av en slik kapasitet at de fullt ut kan utnytte de indre linjer; jernbanene er ille tilredt av den

tet er en sterk nedsett bevegelse, og bevegelse er alfa og omega for tallene i underlegen part hvis sjanse ligger i operasjoner på de indre linjer.

Følgen er blitt at det ikke på noe tidspunkt er oppstått noen fare for avskjæring av Sjukovs franske og engelske i sentrum, men at russerne tvært i mot gjennom Konjovs operasjoner i Schlesia har kunnet trekke sin venstre fløy etter seg og oppnå samband mellom de to armégrupper, slik at forholdene antagelig i nær fremtid vil ligge til rette for en ny stor offensiv mot Berlin-området og andre sentrale tyske posisjoner.

Når den nye offensiv vil komme, avhenger nå av hvor snart russerne kan få tyngden av sitt infanteri og utviklingen på vestfronten. Etter Jalta-konferansen er det innledet et intimt operativt samarbeid mellom øst- og vestfront, og det er tydelig at den neste store offensiv vil bli samordnet. Naturforholdene i vest er slike at man først i mai vil få ideelle forhold for store operasjoner, men så lenge er det utelukket at man vil vente. Det er viktig at Tyskland ikke får mer tid enn høyest nødvendig på seg til sine forberedelser, så det vil neppe være mer enn et par uker før de nye store angrep setter inn både i øst og vest. I mens gjennomfører de britiske styrker på vestfrontens nordlige avsnitt viktige forberedende operasjoner og er i ferd med å rulle opp den tyske flanken fra Kleve-avsnittet av og kaste motstanderen tilbake mot Rhinen. Også på andre avsnitt, bl.a. i Saar-området, er det heftig lokal aktivitet som bebuder en ny offensiv, og flyvirkomheten har i siste uke vist en sterk økende tendens, med svære angrep mot tyske jernbaner i vest og øst, mot oljeindustri og administrative sentra.

I det fjerne Østen har amerikanerne ved sin landgang på Iwojima, en av Vulkanøyene gjort sitt hittil dristigste sprang og trent inn i Japanernes indre forsvarsbelte, bare 1.000 km fra hovedlandet. Angrepet er satt inn med en kraft som svarer til den forbitrede motstand japanerne yter, og operasjonene har hittil forløpt meget tilfredsstillende. Når amerikanerne har satt seg fast på Iwojima med dens flyplasser, vil luftkrigen mot Japan kunne intensiveres i meget høy grad. Sjøstrategisk vil erobringen av Vulkanøyene også kunne til å spille en meget viktig rolle, både når det gjelder operasjoner mot selve Japan og når det gjelder avskjæringen av skipsfarten mellom hjemlandet og det vidstrakte japanske erobringssrike.

PRESSEKLIPP.

Routers militære medarbeider skriver at tyskerne har begynt et øket bruk av falske radiostasjoner i sin propaganda. Stasjonene utgis for å være britiske, og sender både på russisk, tysk, fransk og hollandsk.

Alle saker mot ELAS-tilhengere skal overføres fra militærdomstolene til de sivile domstoler. Ifølge norske aviser har regjeringen til hensikt å oppheve de dommer som er blitt avsagt i den siste tiden mot ELAS-menn. De som er anklaget for mord eller andre brudd mot sivilretten, skal på nytt påtales ved sivil domstol.

Det svenske luftvernets ildgivning mot allierte fly har skapt en voldsom diskusjon og kritikk i Sverige. Det ble påpekt hvordan i sin tid tyske fly stadig "forvillet" seg over svensk område mens luftvernet tidde. Kampende Demokrati har nå vedtatt en protestresolusjon, og forlanger at skytingen skal opphøre. "Det svenske luftvernet forstyrrer oss når det samarbeider med eksekusjonspolitongenes salver i Norge. Den sang de allierte fly synger er en frihetens sang som selv vi må rette oss etter." "Om ikke regjeringen hører på oss nå, skal vi komme igjen og igjen helt til vi blir hørt." - Det synes som om folkeopinionen i Sverige for en overveidende del støtter disse synspunkter.

Krigsminister Stimson har uttalt seg for en ytterligere utvidelse av USA's krigshjelp. Allerede nå omfatter den en materialmengde som skulle kunne utruste 4.760.000 allierte soldater. Alene det britiske imperiet har mottatt krigsmateriell tilstrekkelig for 1.750.000 menn eller 25 % av sine tropper, uttalte den amerikanske krigsminister.

En amerikansk journalist, som har besøkt Sverige, skriver i New York Post at nordmennene har måttet bære forferdelige forhold, og særlig er matsituasjonen prekær. "Nordmennene er et sterkt, stolt folk, men sult er en grusom tyrann. Når den totale frigjørelse av Norge endelig har skjedd, må hjelpe- og oppbyggingsmaskineriet straks kunne tre i aksjon. Det må ikke være noen

Østfronten. Russerne har inntatt Krossen, 50 km SØ for Frankfurt. Også Guben og Christianstadt er besatt. Hele tyskernes linje langs elva Neisse fra Guben til Gurlitz angripes. Onsdag inntok russerne Priebus, 30 km N for Gurlitz. Det foregår voldsomme kamper Ø for Gurlitz, som beskytter veien til Dresden. N for Priebus har russerne inntatt Forst, et viktig veiknutepunkt. Guben ligger under artillerifild, og det foregår nærkamper i utkanten av byen. Andre styrker er gått forbi Guben mot Fürstenberg, hvor Spreekanalene forener seg med Oder. I NO har Rokossovskis styrker under sin framrykning i Polen inntatt Czersk (SV for Danzig). Tyskerne hadde sterke befestninger og gjorde innbitt motstand. 2.000 tyskere falt under kampene om byen. I samme avsnitt har russerne befrikk 50 steder til, blant dem Schlauchta og Illnsterwalde. i Øst-Preussen har tyskerne tatt tilbake endel landsbyer under forsøk på å komme vestover fra Königsberg.

Vestfronten. 3. amerikanske arme har ryddet Saarburg på østsiden av Saar. Amerikanerne har gått over elva og opprettet et bruhode på vestbredden. De står nå langs Saar til et punkt like før den flyter sammen med Moselle. De allierte har inntatt 16 byer i trekanten mellom Moselle og Saar, hvor fiendens motstand praktisk talt brøt sammen onsdag. Siden tirsdag aften er 23 byer tatt. På den kanadiske 1. armers front er fallskjermtropper gått inn i Löyland, litt N for Kalkar. - NBC's militærkronikør uttaler: Operasjonene på vestfronten kan ikke betraktes som en mere omfattende offensiv, men den har et betydelig omfang fremgår av de tyske fanger som er tatt. Under operasjonene mellom Mosas og Rhinen ble det tatt over 10.500 fanger, i løpet av tre dager ble det tatt 4.300 fanger mellom Moselle og Saar, i Lorraine ble det på knapt 14 dager tatt 20.000 fanger. Disse operasjoner er en meget tilfredsstillende innledning til noe meget større.

Flyangrep. Onsdag angrep 1.200 amerikanske fly mål i Tyskland. Hovedmålet var Wörnberg, som ble angrepet annen dag på rad. Natt til onsdag hadde britiske fly angrepet Dortmund og oljefelt S for Düsseldorf. Mosquitos rettet to angrep mot Berlin. Heget store allierte flystyrker var over Tyskland torsdag i et forsøk på å bringe i ulage en vesentlig del av det tyske jernbanenett. 24 skiftetokter ble angrepet. 2.200 amerikanske fly deltok, derav over 1.400 tunge bombefly. De kastet over 14.000 bomber på 250 kg. Over 1.100 britiske fly var over Tyskland natt til torsdag. Worms og Duisburg var hovedmålene. Worms er et viktig jernbaneknutepunkt for forsyninger til frontene ved Saar og Moselle.

Italia. Tropper fra 5. arme har fordrevet tyskerne fra det 1.000 meter høye Monte Caselle, på veien til Bologna.

Østen. De amerikanske styrker har nådd sitt hovedmål på Iwojima, flyplassen for bombefly. Framstøtene mot den annen flyplass er gjenopptatt, men møter sterk motstand. Flere motangrep er slått tilbake. Det finnes ikke en eneste japansk soldat igjen på Bataanhalvøya. Den japanske garnison på Corregidor er praktisk talt utsløttet. - I Burma har 14. britiske arme utvidet bruhodet over Irrawady og tatt en landsby til.

Tyrkia. Parlamentet er innkalt til ekstraordinært møte fredag. Det er ikke meddelt noe om de saker som skal behandles, men man forventer at det vil bli truffet en viktig beslutning.

Sverige. I riksdagen ble det i går rettet et spørsmål til utenriksminister Günther i forbindelse med henrettelsene i Norge for en kort tid siden. Günther svarte at det hersker ingen tvil at den direkte årsak var drøpet på Karthinsen, og det er klart at de myrdede intet hadde med dette å gjøre.

Denne mere enn rystende behandling av det norske folk har vakt avsky og harme hos det svenske folk. Vi deler fullt ut nordmennenes følelser når det gjelder det stadig stigende terrorveldet, og vi spør oss selv om voldshandlingene og redslene vil fortsette. Hverken i Berlin eller Oslo er myndighetene uvitende om dette. Günther antok at interpellanten delte regjeringens oppfatning at det av lett forståelige grunner ikke var ønskelig at regjeringen på det nåværende tidspunkt avga noen erklæring om hva den kunne eller burde foreta seg i den ene eller annen retning.

Sjælland. I Odense er 4 leger på sykehuset myrdet av nazistene. Tidlig tirsdag morgen ble de hentet av Gestapo og ført til en trappeavsats hvor de ble skutt i de tidlige morgentimer. Det går en ny terrorbilge over landet som antas å være forberedelse til en større aksjon.

Sveits. Politiet har forbudt dirigenten Furchtgängler å dirigere.